

УДК 339-044.922

Каламан О.Б.

kalaman.olga@gmail.com, ORCID ID: 0000-0001-5586-7654

*д.е.н., доцент, професор кафедри менеджменту,
Міжнародний гуманітарний університет, м. Одеса*

Дишкантюк О.В.

dyshkantyuk@ukr.net, ORCID ID: 0000-0002-0679-3940

к.т.н., доцент, декан факультету менеджменту, готельно-ресторанної справи та туризму, Міжнародний гуманітарний університет, м. Одеса

Власюк К.В.

karinavlasuyuk26@gmail.com, ORCID ID: 0000-0001-6209-5525

*доктор філософії з менеджменту, старший викладач кафедри менеджменту,
Міжнародний гуманітарний університет, м. Одеса*

ОСНОВНІ ПИТАННЯ ЦИФРОВОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ ЕКОНОМІКИ В КОНТЕКСТІ РОЗРОБКИ ОПТИМАЛЬНИХ СТРАТЕГІЙ РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВ

***Анотація.** В статті розглянута ситуація, що склалась, щодо цифрової трансформації в сучасному суспільстві. Наведено розуміння ролі цифрових технологій у сприянні економічному розвитку, показано місце цифрових технологій у розвитку стартапів, виявлено як цифрові платформи можуть впливати на економічні сценарії. Окреслені питання оцифрування бізнесу та розроблення стійких бізнес-моделей. Залучено футуристичний підхід до дослідження. Наведено практики досягнення стійких бізнес-рішень як важливої складової цифрової трансформації. Розглянута перетворююча природа цифрових рішень. Пояснюється ситуація щодо переходу від традиційних методів управління до віртуальних. Наведено трансформаційні практики виробництва та споживання для довгострокової стійкості та економічного благополуччя. Проілюстровано як цифрові платформи можуть переносити та адаптувати практики стійкості в різних економічних ландшафтах, особливо з розвинених країн. Доведена інтеграція економічних, соціальних, екологічних та управлінських міркувань як на національному, так і на міжнародному рівнях. Показано, що цифрові рішення виявляються потужними інструментами для вирішення екологічних проблем. Представлено, що цифрова трансформація також має вирішальне значення для сталого виробництва та споживання. Пояснено, що зацікавлені сторони дедалі більше стурбовані екологічними проблемами, такими як виснаження ресурсів, зміна клімату та відходи, що спонукає до трансформації практик виробництва та споживання для довгострокової стійкості та економічного благополуччя. Окреслено, що екологічна стійкість стала головним світовим пріоритетом через тривожні наслідки зміни клімату та екологічних катастроф для економіки та розвитку. Показано, що для підприємств екологічна стійкість сприяє створенню позитивної репутації та зміцненню довіри зацікавлених сторін, що призводить до морального капіталу. Доведено, що реалізуючи запропоновані етапи дослідження для малих та середніх підприємств, які діють в режимі стартапів можна підвищити успішність їхнього функціонування та оцінити ефективність залучення цифрових технологій.*

Ключові слова: цифрова трансформація бізнесу, стратегічне управління, клієнтоорієнтоване управління, інноваційний менеджмент, цифрові екосистеми, цифрові технології, бізнес-моделі, інформаційні технології.

Kalaman Olga

kalaman.olga@gmail.com, ORCID ID: 0000-0001-5586-7654

Doctor of Economics, Associate Professor, Professor of the Department of Management, International Humanitarian University, Odesa

Dyshkantiuk Oksana

dyskhantyuk@ukr.net, ORCID ID: 0000-0002-0679-3940

PhD Technical Sciences, Associate Professor, Dean of the Faculty of Management, Hotel, Restaurant and Tourism Business, International Humanitarian University, Odesa

Vlasiuk Karina

karinavlasyuk26@gmail.com, ORCID ID: 0000-0001-6209-5525

Doctor of Philosophy in Management, Senior Lecturer, Department of Management, International Humanitarian University, Odesa

MAIN ISSUES OF THE ECONOMY DIGITAL TRANSFORMATION IN THE CONTEXT OF DEVELOPING OPTIMAL STRATEGIES FOR THE DEVELOPMENT OF ENTERPRISES

Abstract. *The article examines the current situation regarding digital transformation in modern society. It provides an understanding of the role of digital technologies in promoting economic development, shows the place of digital technologies in the development of startups, reveals how digital platforms can influence economic scenarios. It outlines the issues of business digitization and the development of sustainable business models. It involves a futuristic approach to research. It presents practices for achieving sustainable business solutions as an important component of digital transformation. It examines the transformative nature of digital solutions. It explains the situation regarding the transition from traditional management methods to virtual ones. It presents transformative practices of production and consumption for long-term sustainability and economic well-being. It illustrates how digital platforms can transfer and adapt sustainability practices in different economic landscapes, especially from developed countries. It demonstrates the integration of economic, social, environmental and management considerations at both the national and international levels. It is shown that digital solutions are powerful tools for solving environmental problems. It is presented that digital transformation is also crucial for sustainable production and consumption. It is explained that stakeholders are increasingly concerned about environmental issues such as resource depletion, climate change and waste, which prompts the transformation of production and consumption practices for long-term sustainability and economic well-being. It is outlined that environmental sustainability has become a top global priority due to the alarming consequences of climate change and environmental disasters for the economy and development. It is shown that for enterprises, environmental sustainability contributes to creating a positive reputation and strengthening the trust of stakeholders, which leads to moral capital. It is proven that by implementing the proposed research stages for small and medium-sized enterprises operating in the startup mode, it is possible to increase the success of operation and assess the digital technologies involvement effectiveness.*

Key words: digital business transformation, strategic management, customer-centric management, innovation management, digital ecosystems, digital technologies, business models, information technologies.

JEL Classification: E32, L21, L84, M21

DOI: <https://doi.org/10.32782/2522-1256-2024-43-06>

Постановка проблеми. Розуміння ролі цифрових технологій, зокрема цифрових платформ, у сприянні економічному розвитку в країнах, що розвиваються, є найважливішою сучасною проблемою. Ці платформи вийшли за рамки простих засобів комунікації, ставши потужними драйверами економічного зростання, продуктивності та сталого розвитку. Вони пропонують можливості для створення робочих місць, розвитку навичок та доступу до ринку, закладаючи основу для перетворюючих економічних змін у спільнотах, дозрілих для інновацій. Однак досягнення сталого розвитку потребує глибшого розуміння багатогранної ролі цифрових платформ. Хоча вони створюють нові можливості для підприємництва, доступу до ринку та глобального обміну знаннями, існує суттєва прогалина у комплексному вивченні їхнього впливу на економічне зростання та сталий розвиток у країнах, що розвиваються. Ця прогалина у знаннях особливо тривожна, враховуючи потенціал цифрових платформ для інтеграції економічних, екологічних та соціальних вимірів, просування стійких практик у всіх бізнес-операціях. Парадигма сталого розвитку вимагає цілісного підходу, який здатний стратегічно узгодить економічне зростання з інклюзивністю та охороною навколишнього середовища. Тому цікавим напрямом дослідження може стати вивчення потенціалу цифрових платформ як каталізаторів для перетворюючих економічних сценаріїв, впливу на розробку політики та реалізації дієвих стратегій у напрямі сталого розвитку. Ця ключова роль вимагає розширення концепції корпоративної соціальної відповідальності (КСВ) шляхом її переплетення з цифровими інноваціями для сприяння екосистемі, в якій співіснують економічне процвітання та стійкість.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання цифровізації та цифрової трансформації економіки викликають у дослідників великий інтерес, зокрема щодо їхнього залучення до розробки оптимальних стратегій розвитку підприємств. Серед найвагоміших можна відзначити внесок Олійник І. наводить актуальність впливу цифрової трансформації на підприємства [1], Корольов Д. дослідив сучасні напрями управління компанією в кризових умовах із залученням цифровізації, Хімич С. також досліджує галузь управління ефективністю підприємств [2]. Крім того, значний внесок в проблематику щодо питань

цифрової трансформації економіки в контексті розробки оптимальних стратегій розвитку підприємств зробили Багацька К., Гейдор А. [3], Вдовиченко Ю. [4], Верба В. [5], Грибніченко О. [6], Гусева О., Легомінова С. [7], Тетерятник Б. [8] та інші [9–20].

Постановка завдання. Метою статті є систематизація, обґрунтування та виявлення основних питань щодо цифрової трансформації економіки в контексті розробки оптимальних стратегій розвитку підприємств.

Виклад основного матеріалу дослідження. Цифрові платформи, особливо ті, які очолюються стартапами, відіграють важливу роль у революціонізації бізнес-моделей, підвищенні доступності ринку та забезпеченні сталого створення вартості, тим самим виступаючи як основа для економічної стійкості та зростання [9]. Однак тиск зацікавлених сторін з боку клієнтів і урядів змушує ці підприємства демонструвати екологічну стійкість поряд з економічним процвітанням [10].

Логічним постає питання, як цифрові платформи можуть організовувати економічні сценарії, які сприяють інклюзивному зростанню та стійким практикам. Щодо попередніх досліджень, ми стверджуємо, що, сприяючи інноваціям та співпраці, ці платформи можуть сприяти формуванню стійкого та процвітаючого економічного середовища. Цифрова трансформація не лише прискорює оцифровування бізнесу, а й культивує культуру стійкості за допомогою прийняття стійких бізнес-моделей (SBM), що мають вирішальне значення для забезпечення довгострокового економічного та екологічного благополуччя [11].

У середовищі економік потенціал цифрових платформ для перетворення традиційних економічних структур величезний. Вони пропонують масштабоване рішення для поліпшення економічної діяльності, стимулювання інновацій та сприяння інтеграції стійкості до основних бізнес-стратегій, тим самим сприяючи більш надійному та стійкому економічному зростанню. Доцільним є поглиблення у різні сценарії, в яких цифрові платформи можуть дати можливість підприємствам, особливо стартапам, використовувати технологічні досягнення для сталого економічного розвитку [12].

Враховуючи глобальну необхідність сталого розвитку, стає важливим оцінити, як цифрові платформи можуть переносити та

адаптувати практики стійкості в різних економічних ландшафтах, особливо з розвинених країн [8]. У зв'язку з цим і зважаючи на важливість вивчення цифрових платформ та їхній вплив на економічну стійкість у економіках, що розвиваються, може бути використаний футуристичний підхід для аналізу різних сценаріїв, в яких цифрові платформи можуть впливати на економічну стійкість. Більше того, доцільно виходити за рамки цього та визначати оптимальні стратегії для кожного сценарію. Крім того, щоб надати більш детальний огляд, доцільно проаналізувати роль, яку кожен гравець грає у цій галузі. Вважаємо, що може бути цікавим прикладом дослідження, яке фокусуватиметься на вивченні цифрових платформ та економічної стійкості за допомогою футуристичного підходу. Це введення закладає основу для всебічного аналізу, фокусуючись на динамічній взаємодії між цифровими платформами, економічним зростанням та стійкістю в рамках економік, що розвиваються. За допомогою цієї лінзи може бути сформовано прагнення запропонувати тонке розуміння того, як цифрові платформи можуть бути використані для стимулювання значних економічних перетворень у економіках, що розвиваються, забезпечуючи збалансовану траєкторію до сталого розвитку та інклюзивного економічного прогресу.

Зростаюча важливість стійкості незаперечна, що підживлюється складними соціальними та екологічними проблемами, такими як зміна клімату та зростаюча нерівність. Бізнес реагує, приділяючи першорядну увагу екологічним проблемам, що часто потребує переформулювання політики та стратегій. Однак досягнення справді ефективних рішень залежить від сильної узгодженості політики. Це означає ретельну інтеграцію економічних, соціальних, екологічних та управлінських міркувань як на національному, так і на міжнародному рівнях. Міжнародні організації, такі як IPBES, IPCC та ЄС, створюють ініціативу, визнаючи взаємозв'язок природи, людського добробуту та економічної стабільності [13]. Хоча перехід до екологічно чистих практик заслуговує на увагу, деякі дослідження підкреслюють потенційну невизначеність для бізнесу. Адаптація до цього нового ландшафту потребує нових стратегій, які можуть вплинути на прийняття рішень [14]. Проте більшість досліджень підтримують прийняття екологічно усвідомленого підходу.

Цифрові рішення виявляються потужними інструментами для вирішення екологічних проблем. Їх перетворююча природа сприяє інноваціям, покращує обробку інформації, дозволяє відстежувати продукти та процеси, підтримує екодизайн та просуває його в ІТ-практики. Яскравим прикладом є перехід від традиційних методів до віртуальних, таких як електронна комерція, електронний банкінг та онлайн зустрічі. Ці віртуальні рішення вимагають менше ресурсів і, очевидно, виробляють менше забруднення [15].

Цифрова трансформація також має вирішальне значення для сталого виробництва та споживання. Вона дозволяє підприємствам задовольняти потреби клієнтів із більшою ефективністю, часто скорочуючи споживання енергії, що дає конкурентну перевагу. Крім того, цифрові платформи, такі як Facebook Marketplace та eBay, полегшують купівлю і продаж вживаних або недостатньо використуваних товарів, сприяючи стійкішому способу життя [9].

Зацікавлені сторони дедалі більше стурбовані екологічними проблемами, такими як виснаження ресурсів, зміна клімату та відходи. Це підштовхує їх до трансформації практик виробництва та споживання для довгострокової стійкості та економічного благополуччя [11]. Виробники стикаються з додатковими проблемами через нещодавні події, такі як COVID-19 та повномасштабне вторгнення на територію нашої країни, що ще більше підкреслює необхідність стійких рішень. У відповідь підприємства імплементують цифровізацію для досягнення стійкішого ланцюжка поставок та переходу до економіки замкнутого циклу (CE) [16]. CE – це структура, яку підприємства використовують для усунення дисбалансу між економічним зростанням та екологічною стійкістю. Вона сприяє повторному використанню продуктів та матеріалів замість лінійного підходу «взяти, зробити, спожити, викинути». Цифровізація – ще одна важлива концепція для виробників, які прагнуть довгострокового успіху [16]. Водночас цифровізація та CE пропонують потужне поєднання для підвищення продуктивності, ефективності та екологічної стійкості [17]. Цифровізація виступає як інструмент для CE, мінімізуючи використання ресурсів та максимізуючи цінність матеріалів. Її вплив на навколишнє середовище, суспільство та економіку в основному непряме, впливаючи на

те, як продукти проектуються, продаються та використовуються [18]. Дослідження показали численні переваги цифровізації для стійкості, включаючи покращення виробничих процесів, зниження споживання енергії, екологічний дизайн продуктів, підвищення ефективності, зниження транспортних витрат та скорочення відходів. Хоча деякі дослідження наголошують на таких проблемах, як необхідність у рідкісних матеріалах для виробництва технологій та енергоспоживання для блокчейну, ці проблеми, мабуть, переважаються перевагами. Впровадження цифровізації залежить від обсягу підприємства, у своїй більшості підприємства приймають її охоче. Однак для малих та середніх підприємств (МСП), які стикаються з обмеженнями ресурсів, цифрові технології ще важливіші. Вони можуть допомогти МСП виявити можливості і досягти значного зростання ефективності та стійкості.

Екологічна стійкість стала головним світовим пріоритетом через тривожні наслідки зміни клімату та екологічних катастроф для економіки та розвитку [18]. Уряди приймають екологічні норми, щоб підштовхнути бізнес до пом'якшення їхнього негативного впливу, а недотримання призводить до штрафів та репутаційних збитків [18–20].

Однак для підприємств екологічна стійкість пропонує більше ніж просто дотримання нормативних вимог. Вона сприяє створенню позитивної репутації та зміцненню довіри зацікавлених сторін, що призводить до морального капіталу. Фінансові вигоди також є значними. Екологічно свідомі підприємства залучають інвесторів, котрі вважають їх менш ризикованими. Крім того, ці компанії отримують конкурентну перевагу за рахунок покращення маркетингу та підвищення лояльності клієнтів, що в кінцевому підсумку сприяє фінансовому зростанню та розширенню ринку.

У той час як розвинені країни в даний час лідирують у зусиллях забезпечення стійкості, ця тенденція готова охопити і країни, що розвиваються, що рухається глобальною економічною експансією. Враховуючи властиві екологічно свідомим підприємствам інновації, стартапи, ймовірно, стануть ключовими рушіями цього зусу. Це пов'язано з тим, що стартапи відомі тим, що поширюють інновації і роблять значний внесок у перехід до стійкості в економіках, що розвиваються [18].

Рекомендованою структурою для проведення дослідження може стати система з наступних етапів. Так, першим етапом має стати визначення рушійних сил. Цей етап починається з ретельного огляду літератури, використовуючи існуючі рушійні сили стійкості стартапах. Потім результати проведеного аналізу можуть бути підкріплені за допомогою нечіткого методу Дельфі, визнаного інструменту для експертного консенсусу, перевірки факторів, зниження невизначеності та ефективності ресурсів [19]. Програмне забезпечення excel полегшує аналіз даних на цьому етапі, забезпечуючи точність та ефективність.

Наступним пропонується провести картування невизначеностей. Маючи підтверджену рушійну силу, фокус зміщується на ключові невизначеності, які формують майбутні сценарії. На цьому етапі використовується метод аналізу перехресного впливу. Тут можна проаналізувати вплив та сприйнятливість взаємозв'язків між драйверами, виявляючи потенційні проблеми та можливості.

Цікавим для дослідження може стати наступний крок щодо формування бачення майбутнього за допомогою фокус-груп. Переходячи в якісну сферу, доцільно використовувати фокус-групи для глибшого вивчення виявлених невизначеностей та вироблення креативних рішень [19]. Під керівництвом експертів-дослідників ці сесії сприяли мозковому штурму сценаріїв, політик, дій та критеріїв оцінки, прокладаючи шлях для стратегічного розвитку.

Поєднання дій та політик за допомогою Multipol може стати наступним етапом. Так, метод Multipol, багатокритеріальний інструмент дослідження майбутнього займає центральне місце на останньому етапі. Ця методика дозволяє оцінювати ефективність дій у межах різних політик і навпаки у контексті передбачуваних сценаріїв. Цей мережевий аналіз дає цінну інформацію для прийняття рішень, пропонуючи низку потенційних рішень.

Останнім етапом може стати впровадження методу Мактору. На цьому етапі використовується метод Мактору для систематичного аналізу взаємодій та впливу між стратегічними суб'єктами, виявленими у дослідженні. Розроблений [20], метод Мактору відіграє важливу роль у вивченні динаміки влади та взаємного впливу між суб'єктами та цілями системи.

Рис. 1. Рекомендовані етапи задля розробки оптимальних стратегій розвитку підприємств в умовах цифрової трансформації економіки

Джерело: розроблено авторами на основі літературних джерел

Цей підхід не лише полегшує визначення різних ролей та позицій суб'єктів, а й дозволяє ефективно прогнозувати потенційні конфлікти і можливості співробітництва. Таким чином, метод Мактора служить критично важливим інструментом для розробки оптимальних стратегій та покращення прийняття стратегічних рішень, що є життєво важливим для управління, розробки політики та планування розвитку у сфері стійких стартапів. Цей всебічний аналіз допомагає узгоджувати стратегічні дії із всеосяжними цілями стійкості, гарантуючи розробку послідовних та дієвих стратегій (рис.1).

Протягом цих п'яти кроків, від огляду літератури до аналізів Multipol та MacTora, необхідною є взаємодія з ретельно відібраною групою експертів. Це теоретичне співтовариство, що включає наукову спільноту, вчених-підприємців та менеджерів стартапів, привносить різноманітні точки зору та глибокі знання у дослідження. Їхній досвід у стартапах, стійкому підприємстві та цифрових платформах забезпечує релевантність та обґрунтованість результатів. Ретельно відбираючи експертів на основі їхньої предметної майстерності, мотивації та професійного досвіду, можна забезпечити надійний та спільний процес дослідження.

Висновки і перспективи подальших досліджень у даному напрямі. Таким чином, реалізуючи запропоновані етапи дослідження для малих та середніх підприємств, що діють в режимі стартапів можна підвищити успіш-

ність їхнього функціонування та оцінити ефективність залучення цифрових технологій. Поставлена мета дослідження щодо систематизації, обґрунтування та виявлення основних питань цифрової трансформації економіки в контексті розробки оптимальних була досягнена. Наступними кроками у визначеному напрямі досліджень, на наш погляд, доцільно провести аналіз методу Мактора щодо ефективності аналізу взаємодії у складних системах, фокусуючись на взаємодії між суб'єктами та їхній відповідності стратегічним цілям.

ЛІТЕРАТУРА

1. Олійник І. Цифрова трансформація в агропромисловому комплексі: вплив на продуктивність та стійкість підприємств. *Таврійський науковий вісник. Серія: Економіка*. 2024. № 20. С. 135–141.
2. Хімч С.В. Методичні підходи до оцінювання рівня цифрової трансформації промислових підприємств. *Економічний вісник НТУУ «Київський політехнічний інститут»*. 2023. № 27. С. 39–42.
3. Багацька К., Гейдор А. Бізнес-процеси в умовах диджиталізації економіки. *Scientia fructuosa*. 2019. № 127(5). С. 23–32.
4. Вдовиченко Ю.В. Цифрові технології як основа та рушійна сила розвитку сучасної глобальної економіки. *Економіка та держава*. 2018. № 1. С.79–82.
5. Верба В.А. Передумови, драйвери та наслідки цифрової трансформації бізнесу. *Стратегічні імперативи сучасного менедж-*

менту: збірник матеріалів IV Міжнародної науково-практичної конференції (19–20 квіт. 2018 р.). ДВНЗ «КНЕУ ім. В. Гетьмана». Київ : КНЕУ, 2018. С. 491–496.

6. Грибіненко О. Діджиталізація економіки в новій парадигмі цифрової трансформації Міжнародні відносини. *Серія «Економічні науки»*. 2018. № 16. С. 35–37.

7. Гусєва О.Ю., Легомінова С.В. Діджиталізація – як інструмент удосконалення бізнес-процесів, їх оптимізація. *Економіка. Менеджмент. Бізнес*. 2018. № 1. С. 33–39.

8. Тетерятник Б.С. Тенденції діджиталізації та віртуалізації як вектор сучасного розвитку світового господарства. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. 2017. № 29 (2). С. 21–23.

9. Tan T.M., Makkonen H., Kaur P., Salo J. How Do Ethical Consumers Utilize Sharing Economy Platforms as Part of Their Sustainable Resale Behavior? *The Role of Consumers' Green Consumption Values. Technological Forecasting & Social Change*. 2022. № 176. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.techfore.2021.121432>.

10. Bergmann T., Utikal H. How to Support Start-Ups in Developing a Sustainable Business Model: The Case of an European Social Impact Accelerator. *Sustainability*. 2021. № 13. DOI: <https://doi.org/10.3390/su13063337>

11. Kalaman O.B., Purtskhvanidze O.V., Levchuk Y.S. Methodology formation of enterprise financial strategy basis on existing models analysis. *Економіка харчової промисловості*. 2020. № 3(12). С. 33–41.

12. Лагодієнко В.В., Каламан О.Б., Пурцхванідзе О.В. Особливості методології наукового дослідження сфери управління. *Бізнес-навігатор*. 2020. № 5 (61). С. 76–82. DOI: <https://doi.org/10.32847/business-navigator.61-12>

13. Каламан О.Б., Скрібанс В. Мандрикін Д.В. Методологія формування показників ефективності стратегічних управлінських рішень на промислових підприємствах. *Економічні інновації*. 2021. Т. 23. Вип. 2 (79). С. 87–95. DOI: [https://doi.org/10.31520/ei.2021.23.2\(79\).87-95](https://doi.org/10.31520/ei.2021.23.2(79).87-95)

14. Каламан О.Б., Браїловський Б.Ю. Роль штучного інтелекту при стратегічному плануванні діяльності закладів охорони здоров'я. *Причорноморські економічні студії*. 2023. № 83. С. 24–27. DOI: <https://doi.org/10.32782/bses.83-4>

15. Salamzadeh A., Dana L.P., Ebrahimi P., Hadizadeh M., Mortazavi S. Technological Barriers to Creating Regional Resilience in Digital Platform-Based Firms: Compound of Performance Sensitivity Analysis and BIRCH Algorithm. *Thunderbird International Business Review*. 2024. № 66. P. 135–149. DOI: <https://doi.org/10.1002/tie.22371>

16. Guaita Martínez J.M., Puertas R., Martín Martín J.M., Ribeiro-Soriano D. Digitalization, Innovation and Environmental Policies Aimed at Achieving Sustainable Production. *Sustainable Production and Consumption*. 2022. № 32. P. 92–100. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.spc.2022.03.035>

17. Holzmann P., Gregori P. The Promise of Digital Technologies for Sustainable Entrepreneurship: A Systematic Literature Review and Research Agenda. *International Journal of Information Management*. 2023. № 68. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.ijinfomgt.2022.102593>

18. Panagiotopoulou M., Stratigea A. A Participatory Methodological Framework for Paving Alternative Local Tourist Development Paths – The Case of Sterea Ellada Region. *European Journal of Futures Research*. 2014. № 2 (44). DOI: <https://doi.org/10.1007/s40309-014-0044-7>

19. Fatimah Y.A., Kannan D., Govindan K., Hasibuan Z.A. Circular Economy E-Business Model Portfolio Development for e-Business Applications: Impacts on ESG and Sustainability Performance. *Journal of Cleaner Production*. 2023. № 415. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.jclepro.2023.137528>

20. Villacorta P.J., Masegosa A.D., Castellanos D., Lamata M.T. A New Fuzzy Linguistic Approach to Qualitative Cross Impact Analysis. *Applied Soft Computing*. 2014. № 24. P. 19–30. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.asoc.2014.06.025>

REFERENCES

1. Oliynyk, I. (2024), “Digital transformation in the agro-industrial complex: impact on productivity and sustainability of enterprises”, *Tavriyskyi naukovyi visnyk. Seriya: Ekonomika*, no. 20, pp. 135–141.

2. Khimich, S. V. (2023), “Methodological approaches to assessing the level of digital transformation of industrial enterprises”, *Ekonomichnyi visnyk NTUU “Kyivskyi politekhnichnyi instytut”*, no. 27, pp. 39–42.

3. Bagatska, K. and Heydor, A. (2019), “Business processes in the context of digitalization of the economy”, *Scie ntia fructuosa*, no. 127(5), pp. 23–32.

4. Vdovichenko, Yu. V. (2018), “Digital technologies as the basis and driving force of the development of the modern global economy”, *Ekonomika ta derzhava*, no.1, pp. 79–82.

5. Verba, V. A. (2018), “Preconditions, drivers and consequences of the digital transformation of business”, *Stratehichni imperatyvy suchasnoho menezhmentu* [Strategic imperatives of modern management], Zbirnyk materialiv IV Mizhnarodnoi naukovopraktychnoi konferentsii [collection of materials of the IV International Scientific and Practical Conference], State Higher Educational

Institution “KNEU named after V. Hetman”, Kyiv, Ukraine.

6. Hrybinyenko, O. (2018), “Digitalization of the economy in the new paradigm of digital transformation International relations”, *Seriia “Ekonomichni nauky”*, no. 16, pp. 35–37.

7. Guseva, O. Yu. and Legominova, S. V. (2018), “Digitalization – as a tool for improving business processes, their optimization”, *Ekonomika. Menedzhment. Biznes*, no. 1, pp. 33–39.

8. Teteryatnik, B. S. (2017), “Trends in digitalization and virtualization as a vector of modern development of the world economy”, *Naukovyi visnyk Mizhnarodnoho humanitarnoho universytetu*, no. 29 (2), pp. 21–23.

9. Tan, T.M., Makkonen, H., Kaur, P. and Salo, J. (2022), “How Do Ethical Consumers Utilize Sharing Economy Platforms as Part of Their Sustainable Resale Behavior? The Role of Consumers’ Green Consumption Values”, *Technological Forecasting & Social Change*, no. 176, DOI: <https://doi.org/10.1016/j.techfore.2021.121432>

10. Bergmann, T. and Utikal, H. (2021), “How to Support Start-Ups in Developing a Sustainable Business Model: The Case of an European Social Impact Accelerator”, *Sustainability*, no. 13. DOI: <https://doi.org/10.3390/su13063337>

11. Kalaman, O. B., Purtskhvanidze, O. V. and Levchuk, Y. S. (2020), “Methodology formation of enterprise financial strategy basis on existing models analysis”, *Ekonomika kharchovoi promyslovosti*, no. 3(12), pp. 33–41.

12. Lagodienko, V. V., Kalaman, O. B. and Purtskhvanidze, O. V. (2020), “Peculiarities of the methodology of scientific research in the field of management”, *Biznes-navihator*, no. 5 (61), pp. 76–82, DOI: <https://doi.org/10.32847/business-navigator.61-12>

13. Kalaman, O. B., Scribans, V. and Mandrykin, D. V. (2021), “Methodology for forming indicators of the effectiveness of strategic management decisions at industrial enterprises”, *Ekonomichni innovatsii*, vol. 2 (79), pp. 87–95, DOI: [https://doi.org/10.31520/ei.2021.23.2\(79\).87-95](https://doi.org/10.31520/ei.2021.23.2(79).87-95)

14. Kalaman, O. B. and Brailovsky, B. Yu. (2023), “Role of artificial intelligence in

strategic planning of healthcare institutions”, *Prychornomorski ekonomichni studii*, no. 83, pp. 24–27, DOI: <https://doi.org/10.32782/bses.83-4>

15. Salamzadeh, A., Dana, L.P., Ebrahimi, P., Hadizadeh, M. and Mortazavi, S. (2024), “Technological Barriers to Creating Regional Resilience in Digital Platform-Based Firms: Compound of Performance Sensitivity Analysis and BIRCH Algorithm”, *Thunderbird International Business Review*, no. 66, pp. 135–149, DOI: <https://doi.org/10.1002/tie.22371>

16. Guaita Martínez, J. M., Puertas, R., Martín Martín, J. M. and Ribeiro-Soriano, D. (2022), “Digitalization, Innovation and Environmental Policies Aimed at Achieving Sustainable Production”, *Sustainable Production and Consumption*, no. 32, pp. 92–100. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.spc.2022.03.035>.

17. Holzmann, P. and Gregori, P. (2023), “The Promise of Digital Technologies for Sustainable Entrepreneurship: A Systematic Literature Review and Research Agenda”, *International Journal of Information Management*, no. 68, DOI: <https://doi.org/10.1016/j.ijinfomgt.2022.102593>

18. Panagiotopoulou, M. and Stratigea, A. (2014), “A Participatory Methodological Framework for Paving Alternative Local Tourist Development Paths – The Case of Sterea Ellada Region”, *European Journal of Futures Research*, no. 2 (44). DOI: <https://doi.org/10.1007/s40309-014-0044-7>.

19. Fatimah, Y. A., Kannan, D., Govindan, K. and Hasibuan, Z. A. (2023), “Circular Economy E-Business Model Portfolio Development for e-Business Applications: Impacts on ESG and Sustainability Performance”, *Journal of Cleaner Production*, no. 415. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.jclepro.2023.137528>

20. Villacorta, P. J., Masegosa, A. D., Castellanos, D. And Lamata M. T. (2014), “A New Fuzzy Linguistic Approach to Qualitative Cross Impact Analysis”. *Applied Soft Computing*, no. 24, pp. 19–30. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.asoc.2014.06.025>

*Стаття надійшла до редакції
18 серпня 2024 р.*